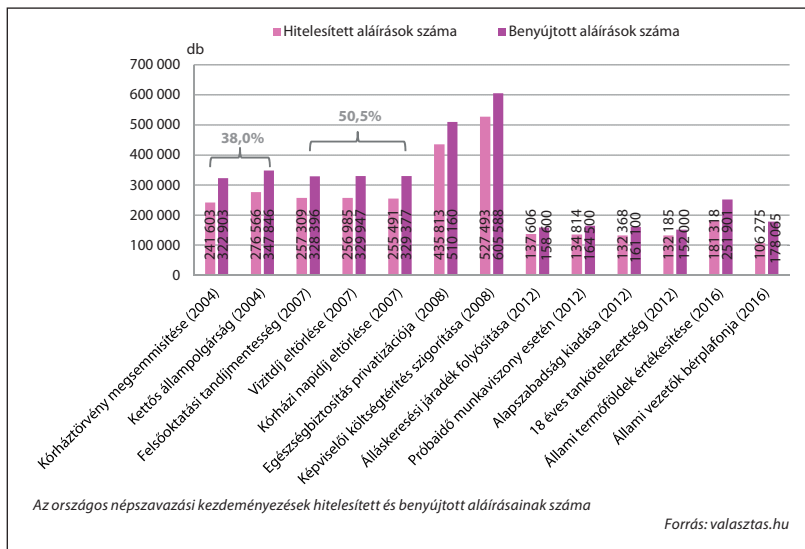

D.2.5. Országos népszavazási kezdeményezések

A népszavazási kezdeményezések állampolgári támogatása és intenzitása többféle módon is mérhető, a lehetséges módszerek közül azonban a legmegbízhatóbb eredményt az adja, ha a népszavazási kezdeményezéshez összegyűjtött aláírások számát és arányát, a sikeres vagy nem sikeres gyűjtések számát és arányát, valamint a szavazási részvételt vizsgáljuk. Idetartoznak azok a kezdeményezések, amelyek átjutottak az NVB „szűrőjén”, és – figyelembe véve, hogy a választópolgárok alkotmányos alapjogukkal akkor élhetnek, ha az aláírások ellenőrzése céljából érvényes és teljes körű adatot szolgáltatnak – a megfelelő szervezeti háttérrel rendelkező kezdeményezők a gyűjtési idő (120 nap) alatt végre is hajtották az aláírásgyűjtést. Ezért az érvényes támogató aláírások száma a választópolgári aktivitást több egymással összefüggő és egymásra ható (jogi, eljárási, szervezeti, tematizációs, mobilizációs) szempont mentén, együttesen ragadja meg és teszi bemutathatóvá.

1990 és 2017 között 24 országos népszavazási kezdeményezés történt, amelyből 18 sikeres volt, 6 sikertelen. Fontos megjegyeznünk, hogy 2014-től fontos változások történtek a jogi szabályozásban, ami egészen új környezetet teremtett a kezdeményezők és a kezdeményezések számára. A munkacsoport a tavalyi évhez hasonlóan azt a kezdeményezést tekintette sikeresnek, amelynél legalább 100 ezer érvényes aláírás összegyűlt. A sikertelen esetek közé sorolta a munkacsoport, ha nem adták le (időben) az aláíróleveket, illetve ha nem volt meg a 100 ezer érvényes aláírás. A fentebb hivatkozott 18 sikeres népszavazási kezdeményezésből 5 db 1990–1997 közé esett, ezekről nincsenek hiteles adataink az aláírások pontos számát illetően, csupán a sikeresség ténye biztos. Mindezek alapján a továbbiakban a maradék 13 kezdeményezéssel foglalkozott a munkacsoport. Ezek közül az első 2004-ben volt.

A 13 sikeres kezdeményezésből 11 esetben párt, pártpolitikus, illetve egyesület volt az aláírásgyűjtő, és csak 2 esetben magánszemély. Az aláírások száma kezdetben a kötelező elrendelési küszöb fölött volt, 2008-ban annak duplájára, illetve két és félszeresére nőtt, majd utána lecsökkent abba a tartományba, ahol az Országgyűlés mérlegelheti, hogy kiir-

ja-e a referendumot. A kiugró 2008-as adatokat a két magánszemély által gyűjtött aláírások képviselik, amelyet vélhetően a népszavazási kérdések témái, illetve az akkori kormánnyal szembeni protesthangulat magyaráz. Az ábrán a munkacsoport feltüntette az érvényesnek minősített aláírások számát is. Megjegyzendő, hogy a potenciális aláírói bázis a határon túli magyarok választójoghoz jutásával kiszélesedett, ezért 2004-ben 8 048 739 fővel számoltunk, míg 2016-ban 8 272 625-tel, így a kezdeményezések állampolgári támogatása 1,3% és 6,6% között mozgott, az átlagérték 2,9% volt. 2004 és 2007 esetében megadtuk a sikeres aláírásgyűjtés nyomán megtartott 2004-es és 2008-as népszavazási részvételi arányt is.

Hangsúlyozzuk, hogy a Momentum Mozgalom 2017-es kezdeményezése helyi népszavazásra irányult, de a 151 239 érvényes aláírás a választójogosult 1 385 262 fővárosi 10,9%-a volt. Amennyiben a Momentum országos kezdeményezést indított volna, a 8 268 881 jogosultból 901 309 támogatta volna a kezdeményezést. A Momentum gyűjtése a választópolgári aktivitás szempontjából szignifikáns, mert – a 2016-os két sikertelen aláírásgyűjtéshez viszonyítva – negyedannyi idő alatt összegyűlt annyi aláírás a fővárosban, mint más témában, a rendelkezésre álló 120 nap gyűjtési időt maximálisan kihasználva országosan. Ugyanakkor épp a NOLimpia kezdeményezés kapcsán szükséges megjegyeznünk, hogy a népszavazási kezdeményezések esetében a jogi és a politikai értelemben vett sikeresség nem feltétlenül fedi egymást.

Az országos népszavazási kezdeményezések állampolgári támogatottsága változó intenzitású, időnként nem éri el a kötelező referendumhoz szükséges mértéket, míg más ügyekben kiugró.